

Verpletterend geld verdienen

Wie zelf graan gaat pletten heeft globaal de keuze tussen kleine pletters voor droog en grotere versies voor nat graan. Het zijn eenvoudige machines met weinig poespas en er valt nog geld mee te verdienen ook, geven de eerste ervaringen aan.

Tekst: Frits Huiden – Foto's: Frits Huiden, leveranciers

Omdat de kosten van het krachtvoer stijgen en er hier en daar hectares over zijn, kiezen veehouders ervoor om zelf graan te telen. De vraag om de korrels zelf te pletten dient zich dan aan. In plaats van 17 euro per 100 kilo krachtvoer te investeren zeggen ervaren veehouders nog maar 11 euro per 100 kilo kwijt te zijn voor de aan-

koop of teelt van ongeplet graan. Op die marge kan een eigen pletter uit, geven zij aan.

▪ Nat en droog

Er zijn pletters voor relatief natte en voor droge graankorrels. De droge graankorrels worden geogst net voor het stalseizoen en hebben een vochtgehalte van zo'n 15 procent. Natte

graankorrels mogen een vochtgehalte hebben tot wel 35 procent. Boven 15 procent is het graan niet meer met een krachtvoercomputer te voeren en is een voermengwagen vereist. Er is op het erf een opslag nodig waar droog graan kan worden gestort, of in het geval van nat graan, kan worden ingekuuld. Een koe kan per dag maximaal zo'n 4 kg geplet graan

opnemen afhankelijk van de fijnheid voordat pensverzuring optreedt. Op een gemiddeld bedrijf gaat het per voerbeurt om een paar honderd kilo. Voor het inkuilen van een geplette partij is het nodig om het graan aan te zuren met bijvoorbeeld propionzuur tegen broei. Daarvoor is 2 tot 5 liter per 100 kilo nodig. Een los pompje bij de pletter voegt dit toe bij de elevator van de pletter. Geplet graan is ondanks aanzuring wel moeilijk te bewaren en wordt sneller ranzig. Nat graan is makkelijker beschikbaar in de pens en kan in juli, dus voor de oogstpiek, worden gedorst.

▪ Rollen

Een graanpletter is een eenvoudig apparaat. In een voorraadbak met onderin de pletrollen wordt het graan gestort. De twee pletrollen draaien naar elkaar toe, zijn gehamerd en hebben dus putjes of er zijn groeven in gefreesd. Hierdoor trekken de rollen het graan goed tussen zich door en behouden ze hun capaciteit. Schrapers houden de rollen schoon. Met een toevoerschuiif is de hoeveelheid graan die op de rollen valt te doseren. Een gladde rol zal de capaciteit flink tekort doen en moet dus opnieuw gehamerd worden. De verwachting is dat de rollen glad zijn als ze ongeveer 2.000 tot 1.500 ton graan geplet hebben. De fabrikant zal ze dan eerst helemaal glad maken en vervolgens opnieuw hameren. Bij Crimper kost dit tussen 2.000 en 2.500 euro. Stenen en andere verontreiniging van het graan laten de stalen rollen natuurlijk harder slijten. Om dat te voorkomen is er vaak een zeef en een magneet boven de rollen die in elk geval ijzer filtreert. Bij een aftakastorental van 540 omwentelingen per minuut draaien de rollen ongeveer 300 toeren. Een stelbout houdt de rollen op de juiste afstand van elkaar. Met een losse sleutel is de fijnheid van het pletten voor de verschillende producten in te stellen. Een veer geeft de rollen tegendruk. Naarmate de pletter langer in gebruik is, zullen de rollen van elkaar wijken en moet de veer worden aangespannen. Bij de zwaardere types is dit een bladveer, instelbaar met een krik die er opstaat.

▪ Van klein naar groot

De pletters zijn er met capaciteiten van een paar honderd kilo tot veertig ton per uur. De kleintjes zijn bedoeld voor met propionzuur behandeld droog graan en hebben een capaciteit van ongeveer een ton per uur. Ze staan vaak binnen op een bokje in de graanopslag, lopen op een elektromotor van zo'n 4 kW en hebben een voorraadbak van enkele tientallen liters. De anderhalve meter hoge machines kunnen met de hand worden gevuld, via

Een pletter voor droog graan heeft een capaciteit van zo'n 1.000 kilo per uur.

Dit is de veehoudersversie voor het pletten van nat graan. De capaciteit ligt rond 10 ton per uur en een trekker van 30 tot 65 kW (41 tot 88 pk) is voldoende voor de aandrijving.

Via een krik op een bladveer wordt de druk op de pletrollen ingesteld.

vijzels of een aanzuiginrichting. Onder het bokje van de pletter is ruimte voor een kruiwagen of een afvoervijzel naar de voermengwagen. De dosering van de hoeveelheid graan die op de rollen valt, is in te stellen met een schuif. Belangrijk is dat de pletter kan opstarten met graan tussen de rollen. De pletter zal namelijk stoppen terwijl er nog wel graan in de voorraadbak en tussen de pletrollen zit. Een dergelijk plettertje kost tussen 2.000 en 3.000 euro

De grotere pletters van 5 tot 15 ton per uur kunnen ook vochtig graan pletten zonder te versmeren. Deze machines hangen in de hef van de trekker, hebben een 3 meter lange kettingelevator om te lossen in sleufsilos of voermengwagens. Ze zijn te koop vanaf 6.500 euro. De machines vragen 30 tot 65 kW (41 tot 88 pk) en hebben via opzetschotten bakinhouden van 800 tot 3.500 liter. Net als bij de kleine machines brengen V-snaren en poulies de benodigde kracht over op de rollen en de elevator. Dat werkt op zich prima, maar een tandwieloverbrenging maakt minder geluid en is dus als optie leverbaar. Op de cardanas zit een slijpkoppeling die staat afgesteld op 1.500 Nm. Voor een dagelijkse portie werkt deze machine maar een paar minuten. Wie alles in één keer geplet wil inkuilen, zal met dergelijke machines de maaidorser niet bijhouden. De machines die dat wel kunnen, vanaf meer dan 20 ton per uur, kosten 35.000 euro en zijn vooral bedoeld voor loonwerkers. Deze hebben altijd tandwieloverbrengingen. De machines zijn verkrijgbaar in combinatie met een slurveninkuilmachine zodat het geplette product gelijk wordt ingekuuld.

▪ Kleine markt

De handvol leveranciers zoals Farmstore uit Bleskensgraaf (Murksa), Stoevelaar Machinery uit Stegeren (Crimper), Wierenga VeeService uit Usquert (Gruber) of Neueuro Holland uit Enschede (Neueuro) melden zo'n 10 tot 15 pletters per jaar te verkopen. Hoewel het om maar kleine aantallen gaat, is het nog redelijk gezien het pletten van graan erg populair is. Ook tweedehands zijn er al pletters te krijgen. Let bij aanschaf vooral op de staat van de rollen en de lagers. Dit zijn de belangrijkste slijtdelen. Een pletter moet ook goed in balans zijn en mag niet trillen tijdens het werk. Even proefdraaien kan dus geen kwaad. Ook elevatorkettingen kunnen ingesleten zijn. Omdat er veel met zuur wordt gewerkt tijdens het pletten is het extra belangrijk om de machine te controleren op roest. Een pletter die met veel RVS of andere roestvaste materialen is uitgevoerd is waardevol. ■